

LA REVISTA

QUADERNS DE PUBLICACIÓ QUINZENAL

Suscripció trimestral, 1 pta - Número solt, 20 cts.

ANY II. NUM. XXIX - DESEMBRE 15-1916

SUMARI

Persistencia, per MARTÍ ESTEVE. — Prosa literaria: Historia d'un plaga, per E. DURAN REYNALT.—Apologia de la Llengua Catalana, per EMILI VALLÉS.—Poesía Catalana: Dar beure a qui té set, per JOAN ALCOVER.—La guardora d'oques, per MARIÁN MANENT.—Poesía francesa: Art poètica, de Paul Verlaine, per MAGÍ SANDIUMENGE, trad. — L'abeurador, de E. Verhaeren, per EMILI GUANYABENS, trad.—Lletres: Mots plaents i desplaents, de Miquel Poal Aregall, per CARLES SOLDEVILA.—La «Acción Popular», per J. M. TALLADA.—Arts plàstiques: Notes marginals, per MARTÍ CASANOVAS.—Dietari espiritual.

**ADMINISTRACIÓ: CORTS CATALANES, 613, BAIXOS
BARCELONA**

Barbres o civilitzats, per ALEXANDRE GALÍ.—Romain Rolland, per J. M. LÓPEZ-PICÓ. — Poesia catalana: L'amor que camina amb mi, per FIDEL RIU I DALMAU.—Poesia Francesa: Tarda de Batalla; A un triomfador; Els conqueridors, de José M. de Heredia, per JOAN ROVIRA, trad.—Lletres: Cants i Al·legories, de J. M. López-Picó, per CARLES RIBA.—Vida i Actes del reverent mestre i benaventurat màrtir Ramón Lull ara novellament escrits per Llorenç Riber, prevere, per L. NICOLAU D'OLWER.—Versos d'amor i galania, de Josep M. Girona, per JOAN ARUS.—Apolo­gia de la Llengua Catalana, per EMILI VALLÉS.—Arts Plàstiques: Heterogenia, per ESTEVE MONEGAL.—Notes marginals, per MARTÍ CASANOVAS.—Crònica, per M. C.—Dietari espiritual.

LLIBRES RECENTS

<u>JOSEP M. LÓPEZ-PICÓ</u> CANTS I AL·LEGORIES OP. VIII Preu Dues pessetes	<u>JOSEP M. LÓPEZ-PICÓ</u> L' infantament meravellós de Schahrazada Interpretacions dels poemes de "Les mil nits i una nit" Publicacions de "La Revista" Preu: Una pesseta
<u>PAU GRIERA</u> EL JURAMENT Novel·la Preu Dues pessetes	<u>MIQUEL POAL AREGALL</u> Mots plaents i desplaents Publicacions de LA REVISTA Preu: Una pesseta
<u>JOSEP M. DE SAGARRA</u> EL MAL CAÇADOR POEMA Il·lustracions de Joan Mirambell Preu: Set pessetes	<u>JOAQUÍN MONTANER</u> POEMAS INMEDIATOS Portada d'APA Preu: Tres pessetes
<u>JOÁN ARÚS</u> NOVES CANÇONS Portada de Josep Obiols Preu: Dues pessetes	<u>CARLES SOLDEVILA</u> PLASENTERIES Societat Catalana d'Edicions Preu: Dues pessetes i mitja

Anunci de llibres nous. Una inserció: 2 pessetes. Tres insercions: 5.

LA REVISTA

ANY II. N.º XXIX	QUADERNS DE PUBLICACIÓ QUINZENAL ADMINISTRACIÓ: CORTS CATALANES, 613 - BAIXOS Suscripció trimestral, 1 pta. — Número solt, 20 cénts.	DBRE. 15 1916

PERSISTENCIA

Deixant apart la valor determinant o quan menys de provocació de la gran guerra que mant escriptor atribueix al principi de reivindicació nacionalista, hem d'esmentar el fet—i no fer-lo remarcar, per ço que ell mateix se destaca—d'ésser aquest principi de justícia una actualitat profunda entre els alts interessos en pugna. I si la solució d'aquest problema és de recerca inquietant pels qui governen els Estats en lluita, és per nosaltres, nacionalistes de Catalunya, l'alta, essencial qüestió que acusem com no gens resolta pel govern de l'Estat espanyol.

S'ha dit als nacionalistes catalans, que avant-posen la consagració política de la personalitat catalana a tota altra solució de la vida de l'Estat. Aquesta censura llençada amb tots els aires d'una acusació no sabríem com defugir-la, sinó, contràriament, acceptar-la i fer-ne manifestació del més pur patriotisme.

La qüestió catalana, o, més concretament, la reconstitució nacional catalana serà sempre una actualitat candent entre nosaltres. Haurem pres partit ideològicament a l'una o a l'altra banda dels bel·ligerants, mes no ens distreurà l'una o l'altra filiació d'afirmar a cada moment la nostra catalanitat, i la guerra finiria i noves inquietuts per problemes nous podrien produir-se

i el principi nacionalista a Catalunya seguiria afirmant-se a cada nou moment.

I som tan posseïts de la força d'aquest nostre ideal, que mai no sabràn petites concessions de satifer-nos plenament; i fins aquestes migradeses, per la força de l'ideal mateixa seràn, i són, convertides en arma eficient.

Per ço el plet nacionalista és avui entre nosaltres més viu que mai i d'ell tots els aspectes ens interessen. I és més viu per la seva propia naturalesa i per ço que un dels seus caires és, en plena guerra, més exigent d'atenció que abans d'esclatar l'actual conflicte.

Ens referim a l'aspecte de la nacionalitat integral, retret vagament en un dels nostres darrers articles. Demanàvem una cordialitat plena, una adhesió col·lectiva a la nostra obra, als catalans de Valencia i de Mallorca i del Rosselló. Ciutadans de dos Estats distints, condemnats els uns catalans a pau forçosa, han lluitat els altres pels alts interessos de la França. Han lluitat per lo més noble de la França, pel retorn a una tradició cultíssima francesa.

Mai no sabríem nosaltres considerar la veritable França com un Estat detentador d'aspiracions nacionalistes, si per damunt de determinismes ètnics hi posem els ele-

ments de tradició, d'història i la essencial valor nacionalista: la voluntat.

Per ço no ens desplaia la col·laboració dels catalans francesos a l'acció de l'Estat. La possessió francesa del Rosselló mai no ha pres entre nosaltres el caient d'irredentisme i ben altrament d'odiar la França veiem com, en produir-se la guerra—l'hora de fer recompte d'amistats, l'hora forçosa de prendre partit per l'un o per l'altre dels bel·ligerants, fins en els països on la neutralitat se conserva,—Catalunya es decanta remarcablement vers l'amistat francesa. Intel·lectuals, la burgesia, obrers de ciutat i del camp, en quasi tots els nuclis polítics catalans el desig d'un triomf de la França predomina fortament. I al costat d'aquesta adhesió ideològica, ultra els catalans rossellonesos, combatents per la França, catalans del Principat han donat per ella voluntàriament la sang. En suma, dins la general germanofilia dels espanyols, els catalans ens hem manifestat declaradament per la causa dels aliats.

Aquesta general tendència nostra en esclatar la guerra i durant tot el curs d'ella, significa una obligació pels catalans rossellonesos i per l'Estat francès. Pels primers la cordialitat vessada ha de portar-los més fortament a afirmar la llur catalanitat; una mateixa aspiració s'és produïda entre ells i nosaltres a l'hora tràgica, intel·ligències superiors han cantat la unió dels catalans d'ací i enllà de les Alberes i el cap suprem dels exèrcits francesos s'ha honorat afirmant-se català. Aconseguida la pau, aquesta unitat ha d'afermar-se més i ha d'ésser relació normal entre ells i nosaltres. Per l'Estat francès, la fi de la guerra suposarà l'establiment d'una nova organització política. Serà prevista una nova invasió germànica i en contra d'ella les idees que ha fet fortes la joventut del 1895 s'alçaràn com un baluart de defensa, i la doctrina anti-germànica d'aquesta joventut, devota d'una tradició clàssica francesa, serà convertida en sentiment popular. Bé que tornin el sentiment nacional a les terres que

una campanya intensa germanitzant havia convertit en inici de dominació, però per la empresa descentralitzadora predicada simultàniament, per la semblança de civilitzacions, per l'amor a Catalunya, tan lloada d'ells mateixos, l'afirmació de catalanitat dels seus ciutadans rossellonesos ha d'ésser vista amablement i oficialment reconeguda.

I no para aquí la obligació del Govern francès i la dels qui decideixin la nova constitució de l'Europa que's forgi a l'hora de la pau. Si és que realment es combat per la justa causa del dret de les nacions, si una causa ideal fa els herois i determina els més grossos sacrificis, si la idea llatina classicisme, autoritat, lluita contra l'element germànic individualista o d'autoritat mecànica, ens dóna el dret a creure que qüestions greus, palpitants d'ençà del romanticisme no han de continuar essent qüestió previa per a l'establiment d'una pau durable. Per ço, en dir el cap del nacionalisme polític català que per interès mateix de l'Estat espanyol era precís de tenir resolt el problema nacionalista a l'hora de la pau, car del contrari en parlar en nom d'Espanya podria sentir-se una veu que digués que nosaltres no hi érem compresos, planteja clarament i terminant la urgència de la nostra solució nacional. Aquestes paraules que han estat qualificades d'apel·lació a Europa, constitueixen l'acte de més gran sinceritat del nacionalisme català.

I què té de particular que ço que és essencial en nosaltres cerquem de arribar-hi de totes passades? Podríem nomenar-nos com vulguéssim, però mai no seríem nacionalistes de Catalunya si veient en l'apel·lació a Europa una solució—que ni de molt bon troç suposa una separació, ni una intervenció bèl·lica ni cap menaça revolucionària—la menyspreéssim, creient que el nostre és un plet simplement intern.

Nosaltres hem pagat, doncs, el tribut a la guerra. Germans en Catalunya de més enllà dels Pirineus s'han batut com a ciutadans francesos. Del Principat n'ha sortit un còs de voluntaris. Ni una obligació inexcus-

sable als primers, ni un sentiment individual de simpatia podem considerar exclusivament ni als uns ni als altres. Del sacrifici

llur, la Catalunya gran n'espera la gloria i els beneficis.

MARTÍ ESTEVE.

PROSA LITERARIA

HISTORIA D' UN PLAGA (*)

La nit era callada i serena i els dos amants l'aprofitaren per a baixar a l'horta d'amagat, a despedir-se. L'endemà ell partia a Barcelona a assabentar-se en el noble art del clarinet; ella, mentretant, l'esperaria allà dalt ajudant sa mare en la feina de modista. La Maria per damunt la tapia li tenia preses les dugues mans, desolada de no poguer dir tot el que volia; En Pere guaitava enlaire, saborejant d'avençada la vida lliure i ampla que l'esperava. Darrera un silenci llarg, ell, per dir alguna cosa, digué somrient:

—Vols fugir amb mi demà?

La Maria el fità un moment esbalaida, un moment només, perquè, revinguda tot d'una, contestà

—A quina hora vols?

I era tan resolt el tò, que En Pere en tingué una petita esgarrifança; la broma s'era abrandida. Se la mirà una estona i com ella no acalés l'esguard, En Pere digué

—En fores capaç de fugir, Maria? I deixaries la teva mare aquí, sola? Ah, si els homes no tinguessin a voltes el seny que us falta a vosaltres!

En Pere es trobava un cop a la vida fent la part assenyada, i portat de l'encant de lo nou enraonà molta estona aconsellant-la. De sobte, s'adonà que ella no escoltava i se'n molestà una mica.

—Plores? Té, vetaquí les dones, un cop fet el mal toqueu a arrepenides.

Però la Maria plorava tant fort que acabà entendant-lo, i aleshores ell li jurà que no l'oblidaria mai, que fora seu tota la vida, i exaltant-se profetisà que totes les dones d'allà baix no valien juntes la meitat del que valia ella. Després ni un ni altre sapigueren dir res més, i com se feia tard varen despedir-se.

Aquell era el primer cop que se separaven; eren veïns i havien estat junts tota la vida. Ni un ni altre conegué el pare; ell era fill únic,

ella tenia una germana gran, casada a Girona. Ell havia pujat sempre amb rampells de petit afalagat. De canalla siguié un calvari fer-li menjar les sopes: prenia la primera cullerada al menjador, la segona a la cuina, la tercera al carrer, i el reste allà aon li deia el caprici, un dia a casa el barber, un altre a la farmacia. Més tard enviar-lo a estudi costà l'immaginable; per més que sa mare maldà no arribà mai a fer-li anar dos dies seguits. En Pere no era llest per aprendre i s'endarrería que era una llástima. Quan darrera de promeses i llagoterías, sa mare podia empenye'l fins a la porta—la classe ja era sempre començada—el mestre li deia amb un tò de desengany: «Si vostè no s'hi posa, senyora, no'n farem pas res d'aquest xicot».

No obstant aquest xicot tenia una veu d'àngel. D'això se'n adonà un vicari nou, molt aficionat a la música, autor d'un credo i dues sardanes, que, a fi de fer-se ben veure en el poble, volgué organitzar un chor de canalla per cantar en els oficis de les festes grans. Quan a la veu d'En Pere li arribà el torn de ser ensajada el vicari restà meravellat; i ja desseguida va descobrir-se que'l noi tenia una gran disposició per la música: no li costava res aprendre una tonada, i el vicari deia que mai no l'havia sentit desafinar. La seva vocació siguié doncs decidida: que no anés a estudi, tant se'n feia, el vicari el prenia per deixeble.

I d'allà endavant que tota la seva infantesa la passà una mica arrossegant-se entre coses santes. Les tardes, sortint d'estudi, anava amb uns quants nois o ensajar misses al chor de l'Iglesia, al volt d'un ciri que's plantava en el faristol i feia dançar unes ombres grotesques per tota la nau. Els dematins aprenia de nota

(*) Ha sigut consigna de LA REVISTA no publicar prosa literaria en les seves pàgines, a no ser en casos concrets de donar a conèixer novells prosistes. L'aire nou que acostuma a portar sempre una pluma jova, treu tota l'apariencia recreativa que té la publicació persistent de quadrets literaris o assaigs de novel·leta. Fem, doncs la primera excepció a la consigna amb la reproducció d'aquest treball de D. E. Duràn-Reynals.

a la Rectoria, amb unes solfes que lluien de greixor i tenien taques de cera. Era un noi alegre i servicial que tothom estimava. A la fi ell acabà sent el més ficat en les coses d'Iglesia: ajudava misses, tocava a albat, guarnia altars, passava la bacina de Sant Roc que era la més rica; hi havia dies que no's treia el vestit d'escolà. I molts cops, habillat així, havia fet una escapada fins a casa per besar la Maria—perquè sempre havia portat un gran quefer amb les noies.

Més gran, en el tom que's fa als quinze anys perdé la veu. La seva mare se'n desolà, mes el vicari digué que s'ho esperava, i que perxò ja feia temps s'havia posat en tractes amb un músic que l'iniciaria en els rudiments del clarinet. En Pere anà a casa el músic, i avençà amb tanta rapidesa en aquest instrument, que no semblava sinò que fós nat per tocar-lo. El músic no'n revenia: «Es un miracle» deia. El vicari contestava amb un mig somriure:

—Jo no dic tant; però alguna cosa d'allà dalt hi deu haver quan es tingué la sort de trobar-li, entre totes les possibles activitats, aquella gran disposició per la música. I d'encertar-li encara després dins aquest art, l'instrument aposta per poguer-la desplegar. Doncs ara ja ningú dubtava que En Pere no hagués nascut per ser un virtuos del clarinet.

Aleshores se'l dispensà de tota altra cosa; sa mare tenia un forn, mes ell no se'n cuidava gens. Llevat d'estudiar el clarinet no feia res més. Els dematins anava una estona a casa el músic, i el reste del dia, que era per ell, solia partir-lo en dues parts: una que passava al Cafè de la Plaça jogant al domino, l'altre que esmerçava en festejar amb les noies millors del poble. Entre elles la Maria hi tenia la seva part igual que una altra, però com ella era la qui més l'estimava—d'això En Pere n'estava convençut—ell havia dit sempre que a l'hora de casar-se es decantaria del seu cantó. Tothom somreia sentint-lo: «Ah quin plaga n'hi ha d'aquest xicot» deien les dones. I a tothora, hi havia a cada casa una cadira buida que l'esperava; era el noi afalagat del poble; li deixaven passar tot.

Aviat arribà que'l músic no pogué ensenyar-li res més. «En sab més que jo» deia l'home humilment. En Pere podia ficar-se a qualsevol orquestra, i fins varen fer-li proposicions de Girona, que ell rebutjà. Era a temps d'accep-

tar-les sempre, i ara tenia més aspiracions; el seu somni era anar-se'n a Barcelona. El vicari li havia promès de convèncer a sa mare, i ell esperava. Va esperar dos anys. Quan a la fi partí, no fou tant per treballar en el seu art, com per adormir una qüestió amorosa amb una minyona del cafè. El poble li era petit ja: li convenien aires nous, feina nova. Els amics s'escarraçaren per convèncer a sa mare i la mateixa Maria, dolorida com n'era, hi ajudà; era per la lluiçor de la seva gloria a venir que tothom pregava.

En Pere partí amb grans esperances i bons propòsits. Els primers temps tots n'estaven contents, sa mare, la Maria, i el vicari que li escrivia cartes molt llargues, amb consells en doina. Mes la bondat no durà gaire, les cartes començaren d'espaiar-se; primer fou la Maria qui'n patí, més tard el vicari, a la fi sa mare. Darrera passar-se un mes sense escriure arribava una carta en què damanava diners i deia que havia estat malalt. Llavors sa mare, trespassada d'engunia, anava a trobar-lo en aquell quarto de dispesa, al carrer d'Escudellers, aon hi entrava d'una revolada, amb un segament de cames, creient trobar-lo agonitzant. En Pere dormia, ella el despertava d'una abraçada, i tots dos abraçats ploraven una estona. Després, mentre ell roncejant pel llit prometia esmena, ella li repassava la cambra, li endreçava la calaixera, li cusia els botons balders, i abans de partir li deixava encara algún diner. Cada vegada passava el mateix i seguia el mateix. En Pere darrera aquesta visita, escrivia a sa mare com se n'era anat d'un res no'l contractessin en un gran teatre: això a ell li havia costat una gran desil·lusió, i a sa mare li valia un dia de plorar. Però el vicari els aconsolava dient que era de tots els artistes tenir els començos de la carrera molt durs.

Mentretant la Maria esperava. Quan cap al tart, aplegada la feina de sa mare, quedava lliure, anava a fer una estona de companyia a la mare d'ell. En venir el bon temps sortien a donar un volt, i un mateix desig callat les empenyia sempre totes dugues camí de l'estació, per allà aon En Pere havia fugit. Travessaven les hortes, pujaven al terraplè de la via, i passejaven de bracet, sense dir-se mai res. Poc a poc s'anava fent fosc, les hortes quedaven quietes, a les bales i als aiguamolls les granes comencaven de cantar; la Maria sen-

tía la frescor d'aquell silenci. I anaven un troç avall, fins arribar al pont del Tordera, allà aon el riu es perdía deixant una estela blanca de humitat; el guarda-agulles encenia el seu llum, i llavors no podien torbar-se si no volien que les atrapés el tren de la nit.

De retorn, quins pensaments tan tristos! Es que el tindrien mai més allà a En Pere? Totes dugues s'ho temien, a estones n'estaven certes, mes si una sospitava en l'altre aquelles desconfiances, l'acusava de no creure. L'egoisme del seu gran amor les tenia engelosides, i cada una hauria volgut donar el repòs a l'altra per quedar sola amb totes les engunies.

En Pere allà baix en sentia alguna cosa del bategar d'aquestes dues flametes. De vegades, molt de tart en tart, quan després d'una temporada llarga de silenci se sentia malalt i enyorat, escrivia a la Maria parlant-li del seu amor amb la mateixa confiança que l'endemà de la partida. Sols que ara enraonava d'una manera estranya que ella no entenia gaire: deia que tenien de sacrificar-se per l'art, que ell era el seu gran i únic amor. I que de cap manera ella en tingués gelosia, perquè aquell amor heròdic estava per damunt les coses humanes. El vicari, afegia En Pere, li explicaria mes bé tot allò i el justificaria. La Maria, només que per poguer parlar d'ell, anava a trobar el vicari; aquest somreia sentint-la i contestava:

—Ah, Maria, l'amor a l'art! Es una cosa rara que senten només els escollits, i que compren només el qui la sent. Tu no podràs comprendre-la mai, Maria, aquesta amor. Mira: quan jo vaig compondre la primera sardana vaig sentir a dins una cosa estranya, una mena de foc que'm feia tremolar el pols, i em desvetllava a les nits: era l'amor a l'art. Fins llavors no vaig veure clar que estava cridat per un altre camí que'l de la sotana.... però era al segon curs d'Apologètica, la mare ja glatia per veure'm tonsurat, i no vaig gosar recular. Ara, afegia l'home amb una recança, només sóc que un platònic de l'art.

Llavors nasqué entre En Pere i les dues dones un fantasma desconegut i terrible al qual calia doblegar-se: era l'amor a l'art. Era ell qui retenia En Pere a ciutat i no'ls hi tornava; era per ell que la seva mare anava empenyant-se lentament tot el seu poc cabal. En Pere no podia treballar pas en una qualsevol cosa; el seu

amor a l'art li vedava de mercadejar-se, i passava que sempre a l'aguait de una feina digna s'escorria el temps sense guanyar res. La veu de les dues dones i el vicari, d'allà dalt, l'anima: calia saber resistir, saber esperar. En Pere se n'aprofitava; de tant en tant escrivia dient que estava las, que aquella lluita era massa terrible, que no tenia diners i que anava a vendre's. Aleshores sa mare recollia unes quantes engrunes del que encara li quedava, i les hi enviava preguntant-lo d'aguantar. La Maria un cop, hi afegí d'amagat el seu recó, Aquella fantasma les tenia enlluernades; li haurien donat la seva sang si hagués calgut.

Però vingué que sa mare quan no tingué res més a donar-li, es morí un dia de sobtada davant la calaixera de la seva cambra.

En Pere pujà al poble. Feia tres anys que n'havia sortit i molta gent no'l coneixia de canviat que estava. Semblava que la mort li fes l'aleta, es cansava a l'enraonar; un dia li varen veure el mocador tacat de sang; «quin plaga aquest xicot!» exclamava tothom amb una mica de llàstima. Estava sol, no tenia res. Un dia, enraonant amb el vicari, digué que renunciava a l'amor a l'art; se sentia malalt i a continuar la lluita hi finiria.

Aleshores, mentre el repòs d'allà d'alt semblava millorar-lo, acceptà el lloc de clarinet en una orquestra de Granollers que corria Festes Majors. Les forces revenien lentament; tot ell estava amorosit de la malenconia fonda de les convalescencies, i com la Maria esperava sempre, el vicari decidí casar-los.

Davant seu s'obrí una vida nova, d'un cantó sedant i grisa, que omplia l'amor de la Maria i les converses amb el vicari on evocaven coses pretèrites. De l'altre cantó lluenta, plena de crits i de remor. No tenia la feina seguida, treballava a tongades, sobre tot a l'istiu. Mes llavors era cosa de anar a quinze pobles, un darrera l'altre, sonant de dematí a dematí; dinant interminablement per tots els hostals, i dormint una estona, sobre un matalàs llençat a les golfes, per mor de la gentada, traginats d'un cantó a l'altre sense descant; arribant a mig dematí, entre el trauc i l'alegria; partint a punta de clar, silenciosament, quan començava a dormir-se la fadiga de la festa.

La seva orquestra era buscada — no's feien pregar mai per sonar uns balls de més a l'envelat — i a tot arreu els afalaga-

ven. En Pere a poc a poc s'hi anà trobant bé en mig d'aquesta vida. El seu ser i les seves aptituds també l'hi havien fet aposta. Al cap d'un quart de ser a un hostal, ja coneixia els noms i les flaques de les minyones que hi corrien. Tenia aires, maneres, un no sé què de tendre i de burleta que sentia la seva vida cabotina de ciutat i li donava una gran superioritat sobre els homes que'l voltaven. Després posseïa habilitats: amb un joc de cartes feia meravelles de prestidigitació, i a més sabia fer-se aguantar a la barba una ampolla amb un ou damunt, tot això enlluernava; més d'una minyona, en aquells dies agitats de feina s'havia sentit trasbalsada dels seus ulls blaus. En Pere que ja no estava a la fal'lera altruista dels divuit anys en treia partit: com la seva salut era delicada, molts cops es feia fer dinar de banda; i a la nit, mentre els seus companys anaven mal dormits, ell, gracies a una minyona, tenia sempre un catre tou en un lloc o altre. El seu cor perxò romanía tendre: ben d'hora anà deixant a cada poble una recança amorosa.

Però quan acabada la feina retornava altre cop a casa, En Pere era pres d'una gran tristesa. Tot el tragí desesperat de aquells dies li queia damunt i el posava malalt; tenia de passar-se una temporada levant-se tard, vivint de llet, sortint a l'hort a pendre el sol. El vicari anava a fer-li estones de companyia, i els amics venien a visitar-lo. La Maria no parava fins a haver-lo reviscolat. Estava voltat d'amors i a pesar d'això sentia l'enyorament d'alguna cosa vaga, impossible de demanar, més impossible encara d'assolir.

En el convalèixer d'alguna d'aquestes temporades, En Pere havia sentit com un espurneig d'allò que fou un dia el seu amor a l'art. Llavors sortia a l'eixida de casa seva, s'hi guarnia l'atrill i es posava a tocar per ell — només que per ell — una mazurca o un Santus. Calia sentir-lo en aquests moments; mai cap músic ha sigut escoltat amb més devoció! La seva dona deixava la feina, la seva sogra treia les païlles del foc, perquè tot fos silenci. L'ombra de aquella fantasma fascinadora semblava tornar; la Maria escoltava amb un nus al cor. «Partiria encara En Pere darrera seu?». Però En Pere s'aixecava desenganyat; allò eren les darreres guspies d'un foc mort. Darrera d'una estona així anava a trobar el vicari i li parlava sense pietat de la seva vida trencada.

—Encara avui, deia, he provat d'agafar el clarinet i he fet alguna cosa. Lo darrer ja! Ara no toco si no és que'm paguin.

—Jo també, responia el vicari, l'altre dia vaig provar de començar una sardana, i res, no vaig poder donar tres compaços. Ens mata el cada dia! I tots dos passejaven silenciosos, plorant les seves il·lusions perdudes.

En aquell temps En Pere esperava un fill, sense gens d'amor, i ho va confessar al vicari en una de les seves converses.

—Un fill, per un home que com jo ha tingut esperances, és la llosa que les tanca, va dir.

El vicari volgué animar-lo. Un fill fóra el re-florir de la seva vida, podia ser el que no havia estat ell; ell podia empeltar-se en el fill, podia ensenyar-lo. El vicari deia això noblement, sense creure-hi gaire. Ell també havia posat esperances amb En Pere i no les havia copçades!

Mes apesar de les paraules encoratjadores del vicari, el fill no rebrotà cap il·lusió. En Pere s'anava enrunant a pleret. La vida de casa seva sobre tot l'abatia i sentia damunt seu un pes impossible de portar, com si la dona i el fill se li pengessin al coll i l'ofeguessin. Ara endevinava que ell no havia nascut per la vida de matrimoni, i a vegades sentia unes ganes vehements d'escapar-se d'allà per no tornar mai més. No hagués estat tan feble, qui sab el que hauria fet! Però se sentia lligat, no podia prescindir d'aquella vida mesurada que'l tornava a posar bo. El vicari era el seu únic esplai, en un moment de serenitat li digué:

—A la Maria no l'estimo... però sab? soc com un ocell aixelat, hi tinc d'estar perquè em peixi.

Fallada la fe en l'art, perduda l'amor, quina il·lusió li quedava per anar tirant? Aleshores fou quan es girà desesperadament a aquelles escapades que feia amb l'orquestra. Era com si de tant en tant, li obrissin la gabià i li donessin llibertat. Potser res de la seva vida, ni el vaguejar de canalla saborejant per primer cop la llibertat; ni la joia d'esbrotar els primers amors i ni la vida tan glatida de ciutat, li valien aquells troços de vida d'ara. Cada sortida d'aquelles era una disbauxa per ell. Als hostals la seva alegria esgarriada comprometia la serietat de l'orquestra; a les nits en la serenata de Cà la Vila, sota les estrelles, el seu solo de clarinet posava pell de gallina. Al tor-

nar d'una campanya així En Pere semblava l'ombra del que havia partit. La Maria enguaniada li pregava de reposar-se, arribà fins a dir-li de deixar la feina. Ell no volia sentir-ne parlar: «Vols que no treballi, deia. I ¿què faré aleshores?» Havía renunciat a l'amor a l'art, al menys que li deixessin el consol miserable de treballar. El consol d'anar seguint Festes Majors, el seu únic, el seu darrer consol!

Bé ho sabia que estava malalt i que aque'ls tips desesperats de bufar l'empitjoraven; però només vivia que per ells ara. En acostar-se l'istiu—era l'Agost i el Setembre el clap més fort de feina—En Pere es rebifava, una joia íntima, impossible d'amagar, li aclarava el rostre, li trespasava els ulls. I anava preparant-se amb temps per aquesta campanya; netejava el clarinet amb amorosiment, repassava les solfes una a una.

—T'hi atalaies massa, li deia la Maria amb angoixa.

—No puc fiar-me de la memoria, responia En Pere, i després treballa per ell també, i senyallava el fill amb hipocresia.

Les darreres engrunes de la seva força s'escorreren en aquestes campanyes. No hi planyia res, perquè ningú estimà tant com ell les Festes Majors. Les vivia totes, amb l'exaltament del primer dia, amb l'encantament del segon, amb aquell deix de la fi. Acabà sent una bogeria això. Algún cop, a les escurrialles del darrer envelat, quan ja l'orquestra sonava apagada de fatiga, i les parelles voltaven d'esma entre dues llums, el seu clarinet s'era arrencat de sobte amb una força insospitada que tornava l'exaltació als balladors. I un moment, ell havia estat l'ànima de tot l'envelat, com el darrer sospir de la Festa Major.

Aquestes coses no's fan pas debades. Una exaltació així li costava una nit de pantejar. Els seus companys l'avisaven i ell no'n feia cas, i encara li quedava dalit l'endemà per festejar una passatgera que l'etzar li havia posat davant en el carruatge.

Una vegada, era un dematí del mes d'Agost, anaven a la Festa de Sant Climent. El sol queia aplomat, i les tartanes en corrúa pujaven silenciosament, carregades a vessar. De tant en tant trencava el repós una rialla llarga i grassa, sortida sempre de la mateixa tartana. Llavors a dins les més properes els passatgers s'aixuribien una mica, es movien el

que'ls hi deixava l'estretor, badaven els ulls, estiraven els colls, i deien amb una ombra de somriure: «Són els músics i la *cupletista*». I la corrúa tornava a avançar en silenci.

En Pere dins la seva tartana estava de verba, es feia passar per solter i proposava relacions a la coblejadora.

—Aniria tan bé que'ns caséssim, deia. No'ns guanyem tots dos la vida fent el mateix?

La coblejadora el trobava massa jove i tots reien de sentir-los. «Sempre seràs un plaga»—li digué el segon violí, que era el més vell de l'orquestra, i no acabava d'avenir-se amb el seu tarannar.—Mes sota les veles no hi passava un halè d'aire; la suor de la cara queia damunt els genolls apretats; es véu que'l rostre de la coblejadora es destenyia, i un paquet que anava lligat darrera començà a degotar. Era impossible resistir la xafagor, a la fi tota l'orquestra s'adormí i per una gran estona només trencà el silenci d'aquella corrúa blanca els cascabels d'alguna bestia al pendre empenta. De sobte un crit de la coblejadora els despertà: En Pere se li era deixat caure damunt la falda. De primer es va riure esperant el fi de la broma, i com En Pere no's movia, algú el cridà. En Pere seguia immòbil i aleshores van incorporar-lo: tenia els llavis mullats de sang. La coblejadora xisclà.

—Verge, ¿si he tingut un mort a la falda!

¿Mort? Sí, mort. ¿Qui ho havia de dir, tan de la gresca i mort! La tartana parà i féu parar la corrúa; tothom anava baixant per estirar un poc les cames; d'una tartana a l'altra es demanava el que passava, i com ningú sabia res encara, molts passatgers s'arribaven amb dos salts al peu d'un arbre, d'esquena a la gent.

Llavors vingué aquell terrible ¿què farem? En la primera revolada d'esgarrifor els músics vacil·laren de seguir avant. Mes tot d'una els hi recordaren la paraula donada; calia complir el deure. Algú que temé veure compromesa la festa demanà si l'orquestra no podia sonar sense clarinet. Li digueren que sí, però que no esperés pas sentir l'orquestra d'altres anys, perquè l'ànima d'aquella orquestra ja no hi era. I els companys s'entendriren desfent-se en lloances. Cada un féu el seu panegíric en un redol de gent diferent, que escoltava compungida, aprofitant l'ombreta d'una tartana. I no's decidia res ¿era una cosa tan sobta-

da aquella! Un senyor que's passejava amunt i avall, anava dient:

—Ja és un cas imprevis, ja!

Efectivament, ningú se l'esperava, però molts passatgers començaven de frisar-se, i calia pendre un determini. Cada u proposà el seu, i a la fi, després d'una mica de discussió, s'acordà que'l mort seria portat a una casa de pagès d'allà a la vora i que el segon violí es quedaria a vetllar-lo; que la mateixa tartana que'ls duia, un cop hagués deixat l'orquestra al poble, passaria a recullir-lo amb animals de refresc, perquè caminant tarda i nit arribés a casa sense intervenció d'autoritat. La coblejadora s'aixugà una llàgrima, i d'amagat, proposà al músic primer que l'orquestra l'acompanyés fins a la casa amb una marxa fúnebre de comiat. L'idea encantà tothom per alguna cosa inexpressable de grandios que hi sentien, i a no haver estat tan tard—se'ls esperava per l'Ofici de les deu i eren dos quarts de onze—l'haurien realitzada. En Pere, doncs, amb el segon violí i dos homes que'l portaven, tingué d'ésser abandonat. La coblejadora abans de partir li posà delicadament el seu mocadoret reixat damunt el rostre, cada u tornà a enquir-se en el seu lloc, i el silenci de la corrúa ja no fou més trencat fins a l'arribar al poble.

La tartana que tenia de recollir En Pere no pogué passar fins al capvespre; en dies com aquell no responien de la paraula, la feina se'ls enduia. Caminaren tota la nit amb el clar de lluna, a matinada pogueren rellevar les besties, i a mig dematí arribaren a casa. En aquell punt la Maria no s'hi trobava, i dins el tresbals només va pensar-se amb el vicari. Ell ho manegà tot. L'enterrament tingué de fer-se la mateixa tarda, En Pere, amb la calor de les darreres hores, havent-se descompost terriblement.

La Maria d'enduvi no's donà compte de res. Mes tard quan tornà a ella no cridà gens, no plorà sisquera, només se volia estar quieta i fosca. Sa mare temé pel seny, el vicari la tranquilitzà: ella n'havia estat esqueixada d'aquella mort, era veritat, però allò era com una ferida oberta en la carn, i ¿quina ferida hi ha que no's curi? ¿Quin record pot defensar-se contra els exèrcits tancats dels anys?

—Deixar passar el temps, deia el vicari, deixar obrar la Naturalesa.

Ell mentretant, per defensar aquell record, havia fet un article sobre En Pere titulat «Una

gran ànima» que envià a «La Veu de la Comarca» i que tingué el disgust de veure publicat entre les notes locals, després de ésser expurgat de tot el que no fossin dates biogràfiques. En llegir-lo somrigué tristament, pensant que de tothom qui l'havia conegut, només que ell n'havia copçat alguna cosa d'aquella ànima malalta i exaltada.

I va passar una mica del temps que demanava el vicari per l'oblit. Una tarda ell es passejava amb el mestre nou pel caminet que anava per darrera de la casa a on havia viscut En Pere. Cada dia feien el mateix camí: el mestre pasturava una cabra, el vicari passava el breviar. De tant en tant enraonaven, i en les seves converses es queixaven una mica de tot, sense fel, resignadament. Cançonejant s'arribaven fins les pollancredes de vora el riu, a un prat on la cabra hi trobava herba grassa. Allà seien una estona, i tornaven resseguint les petjades. Doncs, una tarda, ja de retorn, al passar per l'indret de la casa d'En Pere, el vicari s'aturà sobtat, escoltant. De allà dins en sortien uns sons fondos, inharmònics, ara lleus com sospirs, ara vibrants com xisclets.

—Diria que és el clarinet d'En Pere—exclamà el vicari esbalait.

Era el clarinet d'En Pere que sonava la Maria, barrada a casa. De molt temps que un desig corcador i ardent li treia tot repós: posar els llavis en el seu clarinet. Es que no fóra encara humit dels llavis d'ell? I aquest desig la fiblà tant que no's pogué tenir més, i un dia, amb una esgarrifança de violació, posà els llavis en el seu clarinet.

El vicari escoltà una mica. Després digué al mestre:

—N'estic segur, és el clarinet d'En Pere. ¿Vostè no l'arribà a conèixer, oi? ¡Quina ànima, quina gran ànima! Jo puc vantar-me d'haver-la descoberta. Llàstima que com tots els artistes era de cera pel vici, i el vici la rosegà un troç. Li faltà un apoi, un gran amor capaç d'entendre'l i de sacrificar-se. Ho fallà tot, la fortuna, la gloria, fins el matrimoni. ¿Veu? Un any que és mort i la seva dona ja deixa que'l fill jugui amb el clarinet.

El mestre girà el cap llastimosament i recullí la cabra d'un camp de trepadella mentre el vicari aprofitava la darrera claror per acabar el rés. Van allunyar-se; la Maria havia parat de sonar.

EUDALD DURÁN-REYNALS.

APOLOGIA DE LA LLENGUA CATALANA

Discurs inaugural del curs acadèmic de l'Institut de Cultura i Biblioteca popular per la dona, del dia 1.er d'Octubre d'enguany.

(ACABAMENT)

En la vida de la llengua catalana, per causes molt diverses que no ve al cas analitzar, va iniciar-se un període de decaïment manifestat pel divorci entre el llenguatge escrit i la parla del poble. L'esplendor d'altres corts i d'altres lletres més tardanes que les nostres en el curs de la història literària d'Europa, encisà els catalans, i sota l'imperi d'aquelles lleis de vida que, per deixadesa o indefensió contra el morbe extern o per un inextricable complex de causes, determinen la disminució de la força vital d'un organisme, el còs robustíssim de la nostra llengua en plena virior es veié abatut per una d'aquelles malures que van llevant les forces de l'esperit i enterboleixen les potències. No és que mai s'hagi deixat de parlar ni d'escriure en català, i d'això són testimonis qualque publicació en llengua nostra que mai no ha deixat d'aparèixer àdhuc en el temps de major desorientació lingüística com fou la primera meitat del segle XIX, i en som també nosaltres, anelles encara d'una cadena que per mitjà dels nostres passats ens lliga a la tradició que ens fa fills directes, i no pas descendents col·laterals, de la llengua de Roma. Però si és cert que de segles i segles no ha deixat de ressonar per les nostres contrades la mateixa veu que estremí les serres del Montgrony als inicis de la reconquesta i no s'ha estroncat encara la parla dels fundadors dels monestirs de Ripoll i Sant Pere de Roda, monjoies immortals de la nostra antiquíssima civilització catalana i cristiana, és també malauradament ben cert que, com diu el patriarca del nostre renaixement En Marià Aguiló en una d'aquelles seves tan gràfiques i tan poètiques imatges, «en la major part dels llibres que durant tres segles es diuen irrisoriament escrits en llengua catalana s'hi veu per sota l'idioma castellà, mal girbat, que se'n duu a l'esquena per anar a soterrar-lo el cadàver del nostre matern llenguatge».

* * *

Reviurà la nostra llengua darrera el

seu somni secular? Serà aquell organisme capaç d'una reconcentració de forces vitals que li permeti vèncer el morbe atüidor i impulsar novament la saba rejuvenida per tota la xarxa circulatoria del seu còs? Aquella llengua en què encara els nostres avis conegueren a l'escola de primeres lletres les Faules d'Isop, aquella que aprenegueren de llegir en els «Consells» d'En Turmeda on se'ls induïa a amar la honra de sa ciutat i de sa terra, tornarà a la vida plena d'altres dies, orejada per tots els corrents de la cultura i amarant d'una expressió congènita les subtiletes del pensament català?

Bé ens cal respondre afirmativament si ens fixem en la renaixença literària que els temps moderns ens han dut, si contemplem aqueixa nombrosa producció poètica que en extensió és superior, proporcionalment al territori, a l'actual de qualsevol país del món. i en valor individual pot presentar figures de tanta alçada, per no esmentar més que els trespassats, com En Verdaguier, que representa per sa obra de reconstrucció de l'idioma quelcom semblant a allò que fou per a la llengua italiana la obra constructiva i creadora de l'autor de «La Divina Commedia», i com En Maragall, considerat per un dels més alts prestigis de la intel·lectualitat espanyola, com el poeta essencial de Espanya en els nostres temps.

Bé ens podem gloriarnos d'aquest nou esplendor de les nostres lletres que ens relliga a l'esplendor passada a través d'uns segles de penúria. Bé el podem cantar aquest nostre esforç, únic en el món modern, revivant aquest caliu tant temps mantingut sota les cendres. Bé la podem ventar amb orgull aquesta campana que té el sò del nostre esperit i, que, com diu molt bé en un símil el nostre docte filòleg Balari i Jovany, en tenir necessitat d'ésser adobada «en lloc de fer del seu metall mateix una refosa, les seves esquerdes amb peces i afegidures foren ajuntades». Bé ho pot dir amb el cap alt la nostra generació que s'afanya dalerosament en el treball de refosa, després d'esmenar els errors dels adoba-campanes, tot curant

de llevar al nostre verb afegidures i postichos. Bé fa de bon viure aquest moment en què la campana anuncia al món que no és pas perduda en el concert dels pobles la veu d'un d'ells i que fou sols aparent la mort de aquella parla que dictà lleis sapientíssimes als homes de la terra i a les ones de la mar, d'aquella venta-focs de les parles llatines que, per l'esclat de les seves gracies, és duta amorosament a asseure's com sobirana en son tron restaurat.

No tot, però, són flors en el camí d'ascensió del nostre llenguatge matern. No manca qui, àdhuc amb la més bona fe, i amb vans pretextos de caràcter utilitari, voldria fer-nos renunciar a l'expressió genuïna per a la totalitat del nostre esperit. I no obstant tindrien ells tal volta un punt de raó si la llengua catalana no fos capaç de doblegar-se a tots els matisos del nostre pensament, a totes les exigències de la cultura moderna. Posseir una parla, un dialecte que sols servís per a la vida íntima i familiar, per mostrar un costat pintoresc de la nostra personalitat amb vistes al turisme i a l'esplai de qualque folklorista d'afició, i que hagués d'ésser enfonsat al moment d'endinsar-nos en elevades especulacions, contemplar com el temps implacablement desgasta la nostra parla sense elements de reconstitució i com el contuberni la desnaturalitza i envileix, és cosa que certament no valdria la pena tants esforços i tanta tensió espiritual acumulada en la manifestació de l'esperit català. Però ni la tradició ni el fet actual afavoreixen la hipòtesi dels enemics del nostre imperialisme lingüístic, els quals, no volent saber ultra això que una llengua és una cultura, afreturen precipitar-nos en un abisme sense fons. Veieu com admirablement evoca aquesta tragedia del nostre poble, amb una imatge treta de la musa grega, el ja abans esmentat poeta i orador En Bofill i Matas, quan diu: «Em sembla recordar la figura d'Edip, el Rei, qui sota la grapa del destí plora els seus infortunis, i al veure, al sentir el mal fat que pesa sobre d'ell, s'arrenca els ulls, i el veig córrer a les palpentes com un orat, regalimant-li la sang per la faç venerable i tacant-li la túnica puríssima. I en aquesta imatge veig la imatge del poble català, no sense ulls, però sense ànima, havent perdut ço que és el patrimoni més gran d'un poble, la llengua.»

Jo vull contrastar aquesta representació de la fatalitat amb la imatge d'optimisme que em suggereix la florida del nostre pro-

pi llenguatge en tots els ordres de la vida catalana, i veig el nostre poble retratat en aquell passatge d'una bellíssima paràbola evangèlica narrada per Sant Lluç, aquell que ens parla de la dòna que té deù diners, i en perd un, i encén llum i escombra la casa, cercant arreu fins a trobar-lo, i trobat que és, crida amigues i veïnes dient: Alegrevos amb mi que he trobat el diner perdut.

Alegrem-nos també nosaltres d'haver re-trobat aquesta joia preuada entre totes les que constitueixen el cabal de la nostra herència, puix amb la llengua podem refer una gran part del nostre patrimoni espiritual que sense ella restaria orfe d'expressió pròpia. Sense l'ús de la nostra llengua, o viuríem com a poble que no té fretura de dir bellament les coses, com tants altres pobles malaurats que no tenen poesia pròpia perquè no tenen orgue pròpi d'expressió amb categoria de verb indeficient, o fórem exposats a la vergonya que els crítics de la parla emmanlevada retraguessin als nostres homes de lletres la llur incapacitat per arribar als grans cimals de l'expressió artística. Així ho han fet els crítics de Castella, i no sense justícia, amb figures tant eminents com un Boscà, un Campmany, un Pujades, un Cabanyes, que, per voluntaria renúncia o enduts pel pes fatal de l'ambient en què visqueren, produïren son densament en llengua d'altri. I si bé és cert que un Balmes, posem per cas, pogué assolir la universalitat del seu nom cultivant ciències d'especulació en llengua que no era la pròpia, també ho és que ni ell ni altres que són en el seu mateix cas mai foren lloats per la bellesa artística de la seva expressió. Ni menys és assolible tal preeminència en les arts imaginatives que són la manifestació de la pròpia manera d'ésser amb totes les característiques personals i tot el saber daquell element d'humanitat que les fa produir. Així no calgué a Mistral per heure la immortalitat de la seva «Mireio» altres vestidures que les pròpies del país de l'affligida donzella, per cert més escaients que ben tallades, puix ja sabem les escasses condicions literàries del provençal modern, ni calgué al Dant altre instrument que un senzill dialecte, que amb son geni elevà a la categoria de llengua polidíssima, ni mai no dirà ningú que pugui citar-se entre els seus millors versos aquells en què el mateix gran poeta florentí féu honor, usant-la, a la nostra parla catalana, ni eixirà la més pregona admira-

ció envers el Petrarca pels trets que aquest imità del nostre Jordi de Sant Jordi.

Siguem doncs en la parla ço que per natura som en l'esperit, i no ens fiem d'usar sols aquell en les més íntimes i flairoses manifestacions d'aquest, puix la parla és un instrument que si no es poleix cada dia i en totes ocasions, en les més familiars i en les més solemnes, ve que s'esmussa, i si no li donem seient en les altes cambres de l'esperit i no el pastem amb el tracte i no l'exposem a l'aire i al vent de les nostres relacions socials, viurà precariament i com planta d'estufa i es doblegarà rebec en les nostres mans quan ens caldrà brandar-lo per arma de combat en defensa del nostre redós literari i del nostre fur espiritual.

* * *

I ara perdoneu que mai no trobi l'hora d'acabar tot parlant en defensa de l'ús integral de la nostra llengua, si més no per veure-la tan poc considerada per alguns dels mateixos que la parlen, i ja no dic pels que deliberadament la proscriuen dels seus llavis i els que encara en nom d'una mal entesa llei d'unitat voldrien reduir-la al no res. Són aquets amants d'una uniformitat contra natura, aquets enemics del matiç dins la veritable unió dels esperits, els que haurien de tenir esment de com un dels principals instruments de la conservació de la llengua a Catalunya i del fet lingüístic natural arreu del món, ha estat precisament la més universal de les institucions, l'Església catòlica, que, descomptant ara certs casos imposats pel vaivé de la moda, adoctrina sos fills en la llengua llur, i eleva cada dia al cel des dels seus innumbrables temples, i molt especialment després del Sacrifici litúrgic, precís en llengua vulgar per les ne-

cessitats del nostre pelegrinatge; i és ella la que féu, fins entrada amb el segle passat una onada d'absorbent uniformisme, llegir i escriure als catalans en català dins les escoles monacals, i la que dugué per la predicació d'un il·lustre i sant fill de Castella a la nostra Catalunya les primícies d'aquella devoció popular del Rosari, que en llengua de la terra embauma cada dia de flaires del cel i casolanes sentors les nostres llars cristianes, flaires i sentors que són com fumar-les del foc d'amor que consum en l'ara nostrada la ofrena que una part del nostre poble ret al mal costum amb son parlar abjecte. I heu's-aquí que amb aquell pa de cada dia, que vol dir totes les coses del cel i de la terra, els catalans demanem també l'expressió més sincera dels nostres afectes segons l'ordre natural establert pel Pare universal...

No vull acabar encara sense repetir per a aquells que foren capaços de fruir davant d'una «capitis diminutio» de la llengua catalana aquelles paraules del gran crític i mestre de la ciencia espanyola, prestigi indiscutible de les lletres catalanes, quan diu: «No hi ha major sacrilegi, i a l'ensem més inútil, que pretendre engrillonar allò que Déu ha fet espiritual i lliure, el verb humà, resplandor dèbil i mig esborrat, però resplandor a la fi, de la paraula divina».

Amparant-me amb l'autoritat d'aquest il·lustre autor, que no és menys que En Menéndez i Pelayo, i amb la d'altres testimonis no certament mancats d'altíssims mèrits, que he tingut l'honor de retreure en el curs de la meva disertació, puc esperar que us hagi estat més lleu el pes que he fet suportar a tots els presents d'aquesta lliçó preliminar i introductoria de la meva classe de Gramàtica Catalana.

EMILI VALLÉS

POESIA CATALANA

DAR BEURE A QUI TÉ SET

A Maria i Lluisa Alzamora

Dar beure a qui té set és cristiana
misericòrdia, i coronada fou
de llum celestial devora el pou
de la Samaritana.

I la secor de l'ànima és més trista
que la del llavi crivellat de set,
i sols la saviesa de l'artista
pot fer que brolli el fontanal secret
que l'ànima fretura.

Trescàvem pel desert en nit oscura,
sense trobar un eco ni un herbei
que anunciés el sospirat remei.

Sentirem dins la fosca d'allà enfora,
com un gemec de tòrtora qui plora
o el sospir d'una ermita solitaria
que guià al pelegrí,
o un sò de clavicordi.... Hospitalaria,
la llum d'una vivenda ens diu: «Aquí!»

Trucàrem a la porta i ens obriren;

damunt les fulles de l'abril llegíreu
notes que sols vosaltres enteneu,
i del teclat sonor s'alçà la veu,
la veu harmoniosa,
del temps i de la mort victoriosa.

Era com el soroll d'una desglaça
que els esperits inunda i vivifica;
era el sò que amb les ombres d'una raça
de mestres immortals ens comunica;
era la font que recollí, filtrada,
la neu de tots els cims;
eren els brolls d'inspiració vessada
pels genis de la música, sublins.

Benaja la mà blanca,
benaja la virtut per qui no manca
al cor assedegat
el doll puríssim que la set li apaugui.
Pregam a Déu, amigues, que vos pagui
la vostra caritat.

JOAN ALCOVER.

LA GUARDADORA D'OQUES

Dels masovers és la noia més xica.
De bon matí ja amb les oques se'n va,
i riu al sol amb aguda musica,
i guaita un sit que del marge s'alça.

Baixa amb les oques que branden i criden
i saltirona a l'igual que un cabrit,
i sos ullets plens de llum ja s'obliden
de visions i bruixots de la nit.

Baixa al quintar pels camins olorosos
de farigola, de menta i fonoll,
i renya una oca amb uns crits amorosos,
i amb el ramat atravessa el rostoll,

i petja l'herba tendral i menuda,
s'asseu assota d'un jove olivê.
i mira el cel i aquella oca toçada
que se'n va lluny, i la mare qui ve

portant un feix de brancam a l'esquena,
tota corbada de la feixugô.
Mira el germà que s'està a la carena
sota un pl gros, a l'aguait del tudó.

Mira les oques polides, lluentes,
que diuen una cançó matinal,
i alcen el coll llargarut, de contentes,
i piquen l'herba tan bona i frescal.

Aquelles grises que salten les tanques
perseguint una llagosta brunzent,

i aquelles altres tan fines i blanques
que resplendeixen al sol com l'argent.

Per un igual ella a totes estima;
s'està quieta i les guaita amb amor,
i a aquella negra malalta, tan prima,
li fa manyagues i algún bès sonor.

*
* *

O noia bruna que guardes les oques
i omplés el camp amb ton riure, que fa
trémer de fonda gaubança les soques
i fa la oculta llevar germinar!

Brolla el teu riure com una cascata,
sonorament, graciós i sùbtil,
i dins la flor de tos llavis esclata
una altra flor tota blanca i humil.

Si et veig quan rius i les oques pasturen,
i damunt teu tens el verd tremolós,
i els raigs del sol al teu front se deturen
i et fan més clara i et donen colors,

em fuig ben lluny ço que el cor m'aturmenta,
i tu asserenes el meu pensament,
i me'l perfumes d'espígol i menta
per la virtut del teu riure clement.

MARIAN MANENT.

POESIA FRANCESA

ART POETICA

PAUL VERLAINE

Fes ton parlar ben musical;
sigui l'Impar el vers triat,
soluble a l'aire, immaterial,
mai matucer i encarcarat.

No cal que cerquis amb delit
mots que sols tinguin un sentit:
que escau millor la cançó grisa
si es vaga un pel i un pel precisa.

Formosos ulls hi ha sota els vels,
llums tremoloses al mig-día,
i la tardor, al cel congría
l'eixam blavós dels clars estels.

Car el Matiç s'ha de cercar,
Matiç no més, no la Color!
Sols el matiç podrà ajuntar
somis bessons, la flauta al cor!

Fuig en facecies assassines,
l'Enginy cruel i el Riure impur,

que fan plorâ els ulls de l'Atzur:
son all de cuines ben roïnés.

Al bell parlar, romp l'espina!
Seràs prudent si amb energia
la Rima tens ben dominada:
¿Qui sense això l'aturarí?

¿Qui no dirà mal de la Rima?
¿Quin negre foll, quin infant sort
ens ha forjat eix joiell bort
qui sona buit sota la llima?

Musica sempre i nous acords!
Sía ton vers la cosa alada
que es sent fugir d'una volada
vers altres cels i altres amors.

Sía ton vers bona aventura
esparsa al vent que el matí esmola.
florit de menta i farigola.....
La resta, és literatura.

MAGÍ P. SANDIUMENGE, trad.

L' ABELURADOR

E. VERHAEREN

En un buit que el terreny, com un antre, formava,
els estanys s'estenién en somni moarat;
i s'hi aplegava a beure el bestià escampat,
que aigua a mig ventre, amb pler, llargament s'hi banyava.

Baixaven els ramats per tots aquells pendants:
cavalls amblant, i vaques de passes mesurades,
i bous negres i rossos, que ensems, moltes vegades,
enlaire el cap, mugíen envers els sols ponents.

Ho anorreava tot la mort invariable
que duu la nit: colors, perfums, llum inefable,
esplendors d'horitzons, de saba forts esclats....

La boira com mortalla s'ajeia sobre els blats,
dins el vespre, infinits, els camins feien via,
i els bous, a crits, semblaven bleixar tanta agonía!

E. GUANYABÉNS, trad.

LLETRES

MOTS PLAENTS I DESPLAENTS, de M. POAL AREGALL.—Publicacions de «LA REVISTA»

Jo ja sé que, en parlar de màximes i sentències, el nom immusteïble de La Rochefoucauld se floreix en totes les memories. Es just. El duc de La Rochefoucauld vessà les seves reflexions perfectes en un dels estils més exactes que puguin confegir-se. És curiós llegir-lo en aquelles edicions que, per nota, reporten les variants d'algunes màximes per a admirar el pols infal·lible que sia triat sempre la millor. Son estil és lapidari i a l'ensem ple de matíç; és de línies precises i alhora palpitant. Hi ha unes altres fórmules per a concretar pensaments: Pascal, Joubert. Però aquests sovint sacrifiquen la línia a la passió. Diuen meravellósament, però no amb adreça exclusiva. Jo penso que una sentència de Pascal és la pedra que cau en el llac de la consciència: esquitxa en infinites direccions i dibuixa innumbrables cercles. La sentència de La Rochefoucauld és més aviat una pastilla o una píndola de sabor concentradíssima i única.

El Sr. Poal té massa bon seny per a refusar, en absolut i en el primer assaig, la guia de l'il·lustre amic de Mme. de Lafayette. Haver catalanitzat amb traça una manera de pensament és ja un esforç digne de gratitud. De més a més, en els aforismes del Sr. Poal s'hi troba una ironia de bona qualitat, una ciència de viure desolada en el fons però vestida amb decorum.

En fi i seguint l'imatge de les pastilles, puc assegurar que les que acaba d'oferir nos el Sr. Poal, en el pulcre estoig d'un volum de «La Revista», se gusten amb delectança.

Els únics retrets que podrien fer-se a l'aforís-

tica del Sr. Poal són dos. Primer: contradiu, o almenys afebleix, la seva professió de fe feminista; no pronuncià les aspres *boutades* de Nietzsche o de Schopenhauer, però els *mots desplaents* li ragen amb una abundància significativa. Aquest retret és de mena lògica; per tant, no té valor en el terer de la puresa artística.— Abandonem-lo, doncs.

Segon retret. El to pontifical que comporta el gènere sentenciós només sembla legítim en les edats madures. El Sr. Poal, si el seu aspecte no enganya, té vint anys. No és pas que jo senti una superstició invencible davant d'aquest tresor que s'anomena experiència de la vida. Però cal que, almenys en públic, li retem alguns homenatges. Resulta massa xocant, per exemple, l'escoltar com un frare reclòs en la cel·la defineix afers mundanals dels quals mai ha estat protagonista, ni pròxim observador; ens causa un sobressalt deliciós sentir un home de muntanya que donés receptes contra'l risc marítim.

Així mateix (tot i no essent cap dels casos extrems que acabo de dir) l'aplom del Sr. Poal, en alguns aforismes, fa l'efecte d'un producte d'incubació artificial. Tampoc aquest retret té valor de censura. Tots els dies surten esplèndids pollastres d'ous que no han madurat sota l'escalf natural de la gallina.

El Sr. Poal té tremp de definidor. Pot esperar que a mida que perd joventut va legitimant son dret per a dir sentències sobre totes les engunies i delícies humanes. La qual cosa sempre és una compensació.

CARLES SOLDEVILA.

“LA ACCIÓN SOCIAL POPULAR”

S'ha dit que moltes Associacions no són més que un segell i una Junta Directiva. *La Acción Social Popular* era quelcom més que això: diversos segells i una col·lecció de Juntes Directives, Consultives, Executives; tot sota la direcció d'una voluntat ferria, inflexible, definidora.

Un viatge a Alemanya, on el moviment obrer catòlic és una realitat, havia fet nàixer la idea de transplantar a la nostra terra l'organització del *Volksvereine*, nom inclusiu. I amb l'ajuda d'uns quants patrons catòlics que facilitaren abundants medis econòmics s'aconsegueix muntar un complicat organisme, premsa catòlica obrera, unions professionals, secretariat, etcètera. Mes les coses sense fonament el vent se les emporta, i així ha passat amb la *Acción Social Popular*.

Alguns han volgut presentar aquesta desaparició com un cas de centralisme, com un nou

fet de centralisme entre la nostra regió i Madrid. Mes, si algú cop està ben aplicada la paraula *centralista*, és a dita *Sección Oficial*, malgrat figuressin en alguna de ses nombroses Juntes Directives alguns bons catalanistes, massa bons per a intentar detenir una orientació errada. Centralista era l'organització interior, centralistes ses tendències d'organitzar tot el moviment catòlic espanyol de conformitat amb reglaments rígids, centralista la seva direcció, absorbint des de la confecció dels periòdics fins als detalls més nimis de la cura dels locals en què estava instal·lada la casa central. I, per si això fos poc, un sentit anticatalà exterioritzat no sols en converses particulars, sinó en el fet que tot, inclòs el que sols a catalans anava dirigit, es redactés en la llengua *oficial del Estado*.

J. M. TALLADA.

ARTS PLASTIQUES

NOTES MARGINALS

NOVO-CLASSICISME

Nosaltres, àdhuc en plena repetició, mai caurem en un novo-classicisme. I és que el classicisme no és quelcom d'estrany i d'exterior a nosaltres. Per a nosaltres el classicisme és el nostre ritme i el nostre sentit mateix.

Repetim, a la manera novo-clàssica del vuitcents, d'una manera superficial, descriptiva, el model clàssic, i tot seguit, àdhuc amb plena pruija d'estricta imitació, un sentit nou informa i vivifica aquella forma. I és que si exteriorment repetim un classicisme, el nostre sentit, és també classicisme i no estrany a aquell; i sens formular-ho, la repetició esdevé creació.

Nosaltres, en plena repetició, *som incapaços*

d'un novo-classicisme. Tot repetint creem, perquè en l'inicial d'aquesta repetició està el nostre sentit mateix, i el nostre ritme; i en plena repetició, el que fem és reinventar, reconstruir un procés, en ço que ell té d'intim i més substancial. Ens movem dins de la llei, i no pas perifèricament, en la superfície.

I per això el novo-classicisme del vuitcents, —amb elements d'importació i amb la pruija de moure's dins una estricta repetició; tot just iniciant-se,—agafa tot seguit un reinflament, *un to*, un caient ben nostre, inconfundible; i en ell és on millor ens trobem. Aquest novo-classicisme té ja una sabor tota catalana, amb una gracia infinita i tota nostra.

MARTÍ CASANOVAS.

DIETARI ESPIRITUAL

És mort E. Verhaeren, d'una mort súbita i violent com fou la seva irrupció poètica.

És mort d'un accident del tràfec, ell qui enlairava el tràfec amb acometivitat multiforme.

És mort sense esplendor i en temps de guerra, ell qui visqué embriagat d'esplendors i feia cada dia la guerra del descontent.

Creà una nova forma poètica. Nodrí amb el seu colorisme pessimista, al·lucinat i aturmentat, primer, i més tard amb el seu culte de l'energia, tota una escola, dins el simbolisme, que assolí l'adhesió dels joves poetes i ha degenerat en el conreu pedant de la literatura amb grans inicials.

Al poeta aquestes mutacions no l'envelliren. Servà fins ahir mateix l'entusiasme combatiu que flamejava en la seva lírica. Avui l'harmonia de les darreres produccions li prometia una nova immortalitat, i l'instint de rebel·lió es venjà matant-lo. Els catalans servarem la seva memoria en la traducció perfecta de *Novembre* que ens ha donat l'E. Guanyabéns.

Ha coincidit amb els avalots dels estudiants la campanya d'alguns periòdics contra els ca-

tedràtics incompetents i contra l'actual organització universitària.

LA REVISTA, que prepara per als pròxims nombres una informació sobre *l'ideal català en la universitat nova*, no pot estar de conformitat amb els qui solucionarien el problema suprimint un catedràtic per mitjà d'una disposició ministerial del senyor Burell.

Ha escrit suara En Josep Carner:

«Un home egregi dins una espiritualitat dimida o subalterna sembla un engany de la naturalesa i una mena de substracció a la veritable humanitat.»

Aquestes paraules ens redimeixen del pecat d'aquells qui per la gloria de Catalunya necessiten el nostre poeta, el nostre dramaturg, el nostre novel·lista, i d'un tot sol ja s'acontenten.

Davant dels propòsits de la Mancomunitat de Catalunya d'organitzar els ensenyaments comercials, la *Escuela Oficial de Comercio de Barcelona* ha protestat de l'intent renovador.

És natural que el burocratisme docent es defensi.

La *Escuela Oficial de Comercio de Barcelona*, el dia que de debò es professin els ensenyaments comercials, no tindrà raó d'existir...

* * *

A Cambrils s'ha celebrat el centenari de Gimbernat, el savi precursor.

És d'esperar, com deia el Dr. Peyrí, que ara començarem de conèixer l'obra del mestre.

* * *

Per interrupció de les línies telefòniques, estiguérem tot un dia sense notícies de Madrid.

¡Imagineu-vos quina festa per a nosaltres, i quina desolació per als diaris provincians per als quals Madrid és una mena de Diccionari enciclopèdic!

* * *

Els castellans, de no fer nosaltres el que ells volen, en diuen perdre el temps.

* * *

De les modes:

És interessant que el vestit no et disfreci sinó que et reveli.

* * *

Ha estat una de les nostres característiques el reproduir en gairebé cada nombre una o diverses traduccions de poesia estrangera. Un bri de benvolença literaria ens féu admetre una barreja pintoresca i poc elegant: al costat dels clàssics francesos o els simbolistes: arran dels vuitcentistes anglesos, els nous lírics d'Alemanya. Però això, que ahir podia ésser excusable, no ho és avui que una ideologia nova es forja en l'ardor bèl·lic del món. Una selecció d'escola fóra impossible, i potser injusta. Ens acollirem, doncs, a la llei cronològica de l'actualitat, que porta amb ella alguns cops la renovació. Esmenarem així el costum ibèric

d'enterar-se de les coses quan ja declinen. Com a comiat, doncs, posem avui en nostres pàgines dos noms que sintetitzen potser dues modalitats sobiranes del simbolisme, Verlaine i Verhaeren: aquest darrer, tristament actual amb la fi tràgica que és el darrer símbol de la seva vida.

* * *

Els llegidors de LA REVISTA tindran el llur nombre d'any nou. És potser això una mica vell i repetit. Però, ¿què són sinó una repetició discreta i saborosa aquestes festes que s'apropen? Són, sobre tot, festes d'acolliment de companyia. S'acolliran, doncs, en les nostres pàgines gairebé tots aquells noms que hi han col·laborat assiduament. Seràn, aquests, A. Rovira Virgili, Carles Riba, Josep Carner, J. M. López-Picó, Alexandre Plana, Joaquim Folguera, J. Farrà i Mayoral, J. Bofill i Matas, Carles Soldevila, Martí Casanovas, Clementina Arderiu, Josep Lleonart, Ventura Gasol, Ll. Bertràn i Pijoàn, Ferràn Soldevila, J. M. de Sagarra, Miquel Fortesa, Mercé Vila, Joàn Arús, Martí Esteve, Llorenç Riber etc. Ens han ofert bells dibuixos Joaquim Sunyer, Esteve Monegal, Josep Clarà, Josep Obiols, Manuel Humbert, J. M. Marqués Puig, Francesc Vayreda, Enric Casanovas, Xavier Nogués, Josep Aragay, Josep de Togores, etc. Encapçalarà el nombre un gravat al boix de Josep Obiols.

* * *

Uns joves entusiastes han publicat *Ofrena*, revista literaria inspirada per un eclecticisme optimista i fervorós. Més que la seva valor qualitativa ens plau lloar la seva naturalesa netament catalana i el sà optimisme de l'aparició. Si persisteix, el temps pendrà compte de les depuracions inevitables en esperits francament joves. Cal, però, que aquests es guardin del perill que llur entusiasme quantitatiu meni a fer de *Ofrena* un asil de xacres literaries. Per a aquest objecte ja hi ha diaris expressos.

Mutua General de Segurs

Societat d'accidents del treball

CONCELL ADMINISTRATIU:

President: Trinitat Rius i Torres. — Vis-
President: Josep Masana Tarrés.—Secre-
tari: Pere Calvet Pintó.—Vocals: Tomàs
Recolons Lladó; Jaume Brutau Manent;
Joàn Torres Vilanova; Lluís Guarro Ca-
sas; Romà Regordosa Soldevila; Cayetà
Marfà Clivillés

Agent en Sabadell **FELIU CAROL**

Balaguer, 152. - Telefon 293

ESCOLA D'ART

Direcció: **IGNASI MALLOL**

**PINTORS : ESCULPTORS
ARQUITECTES : ENGINYERS**

C. CUCURULLA : IV : II

OFRENA

Revista gràfica mensual catalana

Suscripció anyal: 5 ptes. Número solt: 40 cts.

Redacció i Administració: Corts Catalanes, 550, 2.^{on} 1.er

VELL I NOU

Revista quinzenal d'Art

Suscripció trimestral: 1'50 ptes.-Núm. solt: 30 cs.

Redacció i Administració: Corts Catalanes, 613

GALERIES LAIETANES

Corts Catalanes, 613

ANTIGUITATS :: EXPOSICIONS
LLIBRERÍA D'ART :: CAVES
DE VINS : ART MODERN

PUBLICACIONS DE "LA REVISTA"

Administració: CORTS CATALANES, 613, baixos - - BARCELONA

HA SORTIT:

EL NACIONALISME

DE A. ROVIRA I VIRGILI

AVIAT:

L' OBRA D' ISIDRE NONELL

PRÓLEG D'EUGENI D'ORS.—BIOGRAFIA D'ALEXANDRE PLANA.—ESTUDIS DE FRANCESC PUJOLS, RAMÓN REVENTÓS, RAMÓN CASELLAS, MARTÍ CASANOVAS, FELIU ELÍAS, FRANCESC VAYREDA, JOAQUIM FOLCH I TORRES I ROMÁ JORI.—REPRODUCCIÓ DE DIBUIXOS I PINTURES

La edició d'aquest llibre es fa per subscripció.

Preu: Tres pessetes